
Ûnderwerp	:	Behandeling Strategische Grondnota Natuur Netwerk Nederland
Beliedsprogramma	:	
Registraasjenûmer	:	01929641
Portefûljehâlder	:	Douwe Hoogland
Behanneljend amtner	:	Anna Silvius , (058) 292 59 257, Grien Fryslân
Oanlieding	:	<p>Directe aanleiding voor deze Strategische Grondnota NNN zijn moties van Provinciale Staten bij de behandeling van de Nota Grondbeleid in mei 2020. De Staten vragen in deze moties om inzicht in de realisatie van de natuurdoelen en ook de mogelijkheden en onmogelijkheden van het huidige 'instrumentarium'. Oftewel: de werkwijzen die de Provincie Fryslân inzet of mag inzetten voor de natuurontwikkelopgave. Deze Strategische Grondnota NNN geeft conform de door PS ingediende moties inzicht in:</p> <ul style="list-style-type: none">• De voortgang van de beleidsdoelen op het gebied van het NNN;• In hoeverre er intensievere beleidsinstrumenten nodig zijn om de natuur beleidsdoelen te behalen;• Hoe deze instrumenten zich verhouden tot de financiële mogelijkheden;• Een uitwerking van het instrument volledige schadeloosstelling voor de realisatie van het NNN.
Europeeske kontekst	:	Vanuit het Natuurpact worden Europese doelstellingen gerealiseerd. Het gaat hierbij om Kader Richtlijn Water en Natura 2000.

Koarte gearfetting : Doel van de Strategische Grondnota NNN is om tot een gedragen werkwijze te komen voor het realiseren van het Natuur Netwerk Nederland. Voor de Provincie Fryslân geldt dat afronding van de KRW, Natura 2000 en overige NNN-doelstellingen in 2027 niet haalbaar is. Om de ambities voor het NNN waar te maken, is meer nodig. In eerste instantie gaat het om inzet van meer menskracht. Om voldoende inzet op vrijwilligheid te plegen, is meer capaciteit nodig. Daarnaast gaat het ook om een verbreding van de beschikbare instrumenten. In de nota worden vier opties voorgesteld voor het vervolg.

Om te komen tot een gedragen werkwijze, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Vrijwilligheid blijft het uitgangspunt, met prioriteit voor de internationale verplichtingen KRW en Natura 2000
- Zorg voor de behoefte van de grondeigenaar; met oog voor voldoende vervangende grond of financiële compensatie
- Zorgvuldige, integrale gebiedsprocessen, in samenwerking met de partners in het landelijk gebied

Aan u wordt voorgesteld om te kiezen voor de uitwerking van optie 3: Horizon 2035 - Maximaal vrijwillig met uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura 2000. Dit betekent dat de capaciteit wordt uitgebreid – in overeenstemming met het voorstel van Natuer mei de Mienskip. Dit om alle kansen in het landelijk gebied te benutten. Om te voldoen aan de internationale verplichting wordt vanaf 2027 serieus gekeken naar de inzet van andere, instrumentaria voor KRW en Natura 2000. Dit met het doel om deze internationale verplichtingen in 2035 volledig te hebben gerealiseerd. Ook met het oog op het besluit van Provinciale Staten uit juli 2019 om tenminste de KRW en Natura 2000 doelstellingen te realiseren. In de periode tot 2027 worden provinciale inpassingsplannen en/of inrichtingsplannen conform de Wilg voorbereid. Daar waar voor 2027 maatwerk voor KRW en Natura 2000 vereist is, kan een eigenaar op basis van de gewijzigde bestemming eigenaar schadeloos gesteld worden.

De Strategische Grondnota NNN heeft relatie met twee andere agendapunten die aan u zijn of worden voorgelegd. Het betreft de financiële voortgang natuurontwikkelingsopgave (november 2021) en de evaluatie van Natuer mei de Mienskip (maart 2022). Na besluitvorming over alle drie agendapunten, kan een robuuste inschatting worden gemaakt van de realisatie en planning van het NNN. Op basis hiervan wordt een herziene financiële planning opgesteld, die volgt in het najaar van 2022.

Beslútpunten : 1) Te kiezen voor de uitwerking van optie 3: Horizon 2035 - Maximaal vrijwillig met uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura 2000.
2) De mogelijkheid tot volledige schadeloosstelling, middels het onteigeningsinstrument als allerlaatste middel voor de allerlaatste hectares KRW en Natura 2000 binnen en buiten gebiedsontwikkelingsprojecten gelijk te trekken.
3) GS opdracht te geven om dit besluit mee te nemen in de herziene planning die volgt in het najaar van 2022.

Taheakke : 1. Strategische Grondnota Natuur Netwerk Nederland
2. Advies van de Provinciale Commissie Landelijk Gebied
3. Financiële aandachtspunten Strategische Grondnota NNN en aanbod NmdM

Taljochting :

Kontekst : **Waarom ontwikkeling en beheer van natuur?**
Natuur heeft een eigen intrinsieke waarde en staat bovendien aan de basis van onze welvaart en ons welzijn. Om de achteruitgang in biodiversiteit te stoppen, de kwaliteit en samenhang van natuurlijke leefgebieden te versterken en de kwaliteit van water en bodem te verbeteren – is in 1990 de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geïntroduceerd door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). Dit zou later het Natuur Netwerk Nederland (NNN) worden.

Met de inspanningen vanuit het Natuurpact wordt gestreefd naar een robuuste natuur in Nederland. Natuurbehoud en -herstel zijn daarom vanzelfsprekend en van groot belang. Provincies en Rijk doen dit niet alleen. Terreinbeheerders, agrariërs, particuliere grondeigenaren, vrijwilligers, gemeenten, waterschappen en actieve burgers: al deze partijen laten zien dat de natuur er is voor ons allemaal. Gezamenlijk wordt een inspanning gepleegd om nieuwe hectares natuur in te richten en de kwaliteit van natuurgebieden te verhogen: gebiedsgericht en soortgericht. Inspanningen om die natuurkern te verstevigen, mooier en robuuster te maken.

De inspanningen sinds 1990 zijn niet zonder succes. In 30 jaar is 11.000 ha nieuwe natuur geïntroduceerd in Fryslân.

Friese NNN

De natuurontwikkelingsopgave betreft de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Voor Fryslân is dit opgedeeld in:

- Prioriteit 1: Kader Richtlijn Water (KRW)
- Prioriteit 2: Natura 2000
- Prioriteit 3: NNN Provinciale Ambitie
- Prioriteit 4: NNN Overige Gebieden

Prioriteit 1 en 2 betreft de internationale opgave en hiervoor geldt een inspanningsverplichting om dit in 2027 te realiseren. Deze inspanningsverplichting is niet vrijblijvend.

Huidig Uitvoeringskader - Natuur

Provinciale Staten (PS) koos in juli 2019 voor het scenario 5B. Dit betekent dat de Provincie Fryslân minimaal de internationale natuuropgave realiseert, te weten KRW-doelen (prioriteit 1) en Natura2000/PAS-Doelen (prioriteit 2). Daarbij wordt een deel van de lopende uitvoeringsmodules prioriteit 3 en 4 uitgevoerd, waaronder het Gebiedsproject Achtkarspelen-Zuid op basis van 'Mieden op z'n Mooist'. Daarbij heeft PS de ambitie om het hele NNN (inclusief prioriteit 3 en 4) te realiseren gehandhaafd.

Dit allemaal op basis van het samenwerkingsverband: Natuer mei de Mienskip, waarbij 11 organisaties samen zoeken naar manieren om het NNN af te maken met behulp van drie pilots. Met het vaststellen van de Omgevingsvisie in september 2020 heeft Provinciale Staten het belang van het NNN nog eens benadrukt:

“We zorgen ervoor dat de basis op orde is door het uitvoeren van onze wettelijke en reguliere taken: het afronden van het NNN, het beschermen van het NNN en realiseren van de natuurdoelen, herstelbeheer voor de Natura 2000-gebieden, uitvoering van agrarisch natuurbeheer en werken aan de kwaliteit van water, bodem en lucht.”¹

In het najaar van 2021 is het financieel overzicht natuurontwikkelopgave in PS besproken. Hier is PS akkoord gegaan om in gesprek te gaan met IPO/LNV met als doel de einddatum van realisatie van het NNN te verschuiven na 2027. Aanleiding hiervoor is dat er onvoldoende middelen, capaciteit en instrumentarium is om de natuurontwikkelingsopgave in 2027 te realiseren.

Daarnaast heeft PS besloten dat in het najaar 2022 een herziene planning wordt besproken. Deze planning is gebaseerd op beschikbare middelen, in te zetten instrumentarium en de uitvoeringsorganisatie (personele inzet). Een voorzet voor de beschikbare middelen is in het financieel overzicht natuurontwikkelopgave gegeven, het instrumentarium wordt met onderliggende stuk toegelicht en de uitvoeringsorganisatie is aan de orde geweest bij de behandeling in PS van het vervolg van NmdM in maart 2022.

Huidig Uitvoeringskader - Grond

De Provincie heeft grondbeleid om te zorgen dat benodigd grondoppervlak (hectares) op tijd inzetbaar is voor de realisatie van provinciale opgaven. Ook natuurinrichting begint met grond. Immers, zonder grondbezit of de medewerking van een grondeigenaar kan geen natuur gevormd worden.

Gelet op de grondbehoefte van verschillende opgaven, is ingezet op de ontwikkeling van een Fryske grûnbank. Hierbij wordt met de partners in het landelijk gebied op provinciale schaal gezamenlijk gekeken naar de (bijna) beschikbare gronden en hoe deze kan worden ingezet voor de regio-

¹ Provincie Fryslân, *Omgevingsvisie: De Romte Diele*, p.86.

overschrijdende opgaven. Grond kan zo een sleutel zijn voor beleidsdoelen. Binnen het NNN – en zeker ook binnen de gebiedsontwikkelprocessen - is ook ruilgrond verworven om grond binnen het NNN te kunnen ruilen. De Fryske Grûnbank is in november 2021 ingesteld.

Voor wat betreft grondverwerving, is het uitgangspunt dat alle grondverwerving voor natuur op vrijwillige basis is. Wel hebben Provinciale Staten in lijn met het Bestuursakkoord Lok op 1 –bij de behandeling van de Grondnota in mei 2021 ingestemd met zeer terughoudend gebruik van volledige schadeloosstelling, middels het onteigeningsinstrument:

PS wilde volledige schadeloosstelling voor natuur incidenteel mogelijk maken. Daarom is bij de behandeling van de grondnota in mei 2020 besloten toe te staan dat het middel van onteigening voor natuurontwikkeling als mogelijkheid wordt opgenomen in de ruimtelijke plannen die ten grondslag liggen aan het uitvoeren van maatregelen in het kader van Natura 2000 en KRW – voor zover deze geen onderdeel uitmaken van een thans lopend gebiedsproces (bijv. Beekdal Linde, Alde Feanen). In alle gevallen gaat het om de laatste hectares van een aaneengesloten gebied.

Opgemerkt moet worden dat bovenstaand besluit zorgt voor ongelijke behandeling in gelijke gevallen. Eigenaren buiten gebiedsprocessen kunnen namelijk volledig schadeloos gesteld worden op basis van de bestuurlijke bereidheid tot onteigening, terwijl dit binnen gebiedsprocessen niet kan. Binnen gebiedsprocessen is men hierdoor gebonden aan bieden op basis van marktwaarde.

Tot op heden is van de mogelijkheid tot schadeloosstelling geen gebruik gemaakt. Dit past bij de afspraken in het bestuursakkoord Lok op 1: *“Onteigening is voor ons een allerlaatste redmiddel dat we in principe niet gebruiken.”* Inzetten op vrijwillige realisatie van natuur is het uitgangspunt en dat blijft ook zo. Dit ook gelet op de moties 2278 en 2279 die PS in mei 2020 heeft ingediend. Hierin wordt (onder meer) om een nadere uitwerking van het instrument volledige schadeloosstelling middels het onteigeningsinstrument gevraagd, waaraan middels deze Strategische Grondnota wordt voldaan.

Totstandskomingsproces

In voorbereiding op de Strategische Grondnota NNN is een zorgvuldig proces doorlopen. Dit gelet op het feit dat niet lichtzinnig gedacht wordt over de voortgang van het Natuur Netwerk Nederland, de inzet van instrumenten en de samenwerking met onze partners in het landelijk gebied. In het voorjaar en de zomer van 2021 zijn open gesprekken gevoerd met de Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG) – met daarin de Natuer mei de Mienskip partners - en de verschillende grond- en gebiedscommissies over de thematiek van deze nota. Tijdens deze gesprekken kwam het dilemma van een meer dwingend instrumentarium naar voren, met ook zorg- en aandachtspunten. Deze zijn waar mogelijk in de nota verwerkt.

Vergelijking met andere provincies: schadeloosstelling

In vergelijking met andere provincies staat Fryslân op een 9e plek als gekeken wordt naar de nog resterende inrichtingsambitie in de zesde voortgangsrapportage Natuur van het Rijk. Alleen de provincies Noord-Holland, Drenthe en Noord-Brabant hebben nog een grotere opgave te doen, waarbij Noord-Brabant als geheel een grotere totale opgave heeft dan Fryslân.

Een rapport van de Wageningen Universiteit uit december 2019 laat zien dat van de 12 provincies, 8 provincies bezig zijn met inpassingsplannen ten behoeve van de realisatie van Natura 2000 of KRW. Deze plannen zijn nodig om een instrument als volledig schadeloosstelling t.b.v. onteigening in te mogen zetten. Drenthe, Fryslân, Flevoland en Zeeland zijn hierop de uitzondering, waarbij de laatste twee provincies vrijwel geen NNN meer te realiseren hebben.

Kijkend naar het beleid in andere provincies is de Provincie Fryslân dus een uitzondering voor wat betreft inzet van volledige schadeloosstelling middels het onteigeningsinstrument.

Voor realisatie NNN in 2027 is meer nodig

Per peildatum 1 juli 2021 moet in Fryslân de functie van 1607 ha van het gehele NNN nog wijzigen, waarvan 723 in de hoogste prioriteit (Natura 2000 en KRW). De internationale opgave.

Uit de analyse blijkt dat in 14 gebieden nog wordt gewerkt aan (o.a.) een KRW en Natura 2000 opgave, waarvan in 12 gebieden de realisatiekans voor 2027 neutraal of laag is. 'Neutraal' betekent dat functieverandering van circa 50-60% van de resterende opgave afhankelijk is van initiatieven uit het gebied. 'Laag' betekent dat volgens de verwachting meer dan 60% van de resterende opgave niet gerealiseerd zal worden voor 2027.

Voor de provincie Fryslân geldt dat de afronding van het Natuurnetwerk in 2027 op basis van de huidige werkwijze niet haalbaar is. De volgende drie redenen liggen hieraan ten grondslag.

- De huidige afspraak is dat de realisatie van het Natuurnetwerk in Fryslân op vrijwillige basis plaatsvindt. Conform de bevindingen van het Plan Bureau van de Leefomgeving rapport is het huidig instrumentarium niet toereikend. Provincies zouden grondeigenaren op basis van het beschikbare instrumentarium meer financiële compensatie kunnen bieden. Een enkel aantal provincies, waaronder Fryslân, doen dit niet. De kans op volledige realisatie is daardoor niet mogelijk.
- Voor de realisatie van het volledige Natuurnetwerk is onvoldoende budget. Eerder is dit al gebleken uit het BMC rapport, op basis waarvan PS keuzes hebben gemaakt voor het vervolg (scenario 5B). Vandaar dat op dit moment een aankoopstop is voor de provinciale ambitie van het Natuurnetwerk (prioriteit 3 en 4). Wel is in november 2021 op basis van de financiële voortgang door PS 10

miljoen beschikbaar gesteld voor prioriteit 3 en 4 voor het jaar 2022.

- Met de benodigde inzet voor de huidige gebiedsontwikkelingsprojecten is de capaciteit maximaal ingezet voor realisatie van een deel van het Natuurnetwerk. Om het gehele natuurnetwerk te realiseren met mogelijk een breder scala en intensievere instrumenten is een grotere inzet van menskracht nodig. Er zijn geen middelen beschikbaar voor de inzet van extra personeel.

Voorgesteld is om de planningshorizon te verplaatsen na 2027. In november 2021 is besloten om met Rijk en IPO in gesprek te gaan over het verschuiven van de planningshorizon.

Natuer mei de Mienskip (maart 2022 in PS)

Als duidelijk is wat de financiële mogelijkheden zijn voor de te realiseren natuurontwikkelingsopgave (financiële doorkijk) en welke partijen invulling geven aan deze opgave, rest nog de vraag met welke beleidsinstrumenten. Naast de huidige gebiedsontwikkelingsprojecten die de provincie in samenwerking met de gebiedscommissies uitvoert voor de realisatie van een deel van het NNN, is Natuer mei de Mienskip met een voorstel gekomen om een bijdrage te leveren aan de realisatie van het NNN. Hiervoor bieden zij een evaluatie en een aanbod voor het vervolg aan op basis van de uitgevoerde pilots.

Op basis van de besluiten over de financiële voortgang, de Strategische Grondnota NNN en Natuer mei de Mienskip volgt in het najaar 2022 een herziene planning.

Voor de samenhang tussen Strategische Grondnota NNN en het voorstel van NmdM is dezelfde capaciteitsvraag gebruikt. Achtergrond hiervan is dat NmdM zich richt op het gebied buiten de gebiedsontwikkelingsprojecten. Dit is juist het gebied waar extra capaciteit nodig is. Dit zal terugkomen bij de herziene planning in het najaar van 2022.

Vier opties in de Strategische Grondnota NNN

In de Strategische Grondnota NNN worden vier opties voor het vervolg voorgesteld. Deze opties zijn kortweg als volgt:

- Optie 1: Doorgaan op dezelfde voet
 - Doorgaan zoals we deden – op basis van het huidige beleid, instrumentarium en capaciteit.
 - Uitvoering scenario 5b: Focus prioriteit 1 en 2 en beperkt prioriteit 3 en 4 (mits er voldoende budget is).
- Optie 2: Maximaal Vrijwillig tot 2027 voor alle prioriteiten
 - Beschikbare instrumentarium blijft gelijk, capaciteit wordt uitgebreid.
 - Uitvoering scenario 5b: Focus prioriteit 1 en 2 en beperkt prioriteit 3 en 4 (mits er voldoende budget is). Balans opmaken in 2027.
- Optie 3: Horizon 2035 – maximaal vrijwillig met uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura2000

→ Beschikbare instrumentarium blijft tot 2027 gelijk, capaciteit wordt uitgebreid, in de periode tot 2035 wordt ingezet op meer dwingende instrumenten.
→ Uitvoering Scenario 5b: Volledige realisatie prioriteit 1 en 2 (na 2027) en deels prioriteit 3 en 4 (mits er voldoende budget is).

- Optie 4: Alles uit de kast voor KRW en Natura2000
→ 2027 blijft het uitgangspunt. Maximale inspanning voor realisatie KRW en Natura 2000 zowel in capaciteit als instrumentarium. Voor prioriteit 3 en 4 blijft maximale vrijwilligheid het uitgangspunt.

Aan PS wordt voorgesteld om te kiezen voor optie 3: Horizon 2035 – maximaal vrijwillig met uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura2000.

Achtergrond voor deze voorkeur is:

- Om de ambities voor het NNN te realiseren is meer nodig. Zowel in capaciteit als instrumentaria.
- Met de voorgestelde werkwijze, wordt voor de internationale verplichting invulling gegeven aan de inspanningsverplichting die niet vrijblijvend is. Vrijwilligheid blijft het uitgangspunt, met prioriteit voor de internationale verplichtingen KRW en Natura 2000. Met een dwingend instrumentarium worden deze hectares wel op den duur als natuur gerealiseerd.
- Het beeld is dat er nog onvoldoende draagvlak is voor de brede inzet van dwingende instrumenten (prioriteit 1 tot en met 4).

Daarnaast is het voorstel om daar waar maatwerk vereist is voor prioriteit 1 en 2, in overleg met de eigenaar te kijken wat de mogelijkheden zijn om de bestemming te wijzigen. Op basis van de gewijzigde bestemming, kan een eigenaar schadeloos gesteld worden. Hierbij kan een eigenaar dus een hogere vergoeding worden geboden. Voorstellen voor inzet van het onteigeningsinstrument moeten altijd worden voorgelegd aan PS.

Om deze optie te financieren is het nodig dat er in de periode 2027 t/m 2035 structureel budget vanuit Rijk blijft komen. Hierover zal het gesprek met het Rijk/IPO in 2022 nodig zijn. In de tussentijd kan al worden ingezet op maximaal vrijwillig richting 2027.

Inzet 'allerlaatste hectares'

PS heeft inzicht gevraagd in de allerlaatste hectares van een aaneengesloten gebied voor eventuele inzet van volledige schadeloosstelling, middels het onteigeningsinstrument. Het begrip 'allerlaatste hectares' is multi interpretabel. Voor optimale voortgang in vrijwillige realisatie is in een groot aantal gebieden een grotere inzet van menskracht nodig.

In alle gevallen zou inzet van het instrument vragen om maatwerk. Algemeen kan worden aangegeven dat het om een laatste perceel gaat van 1 eigenaar, waarmee realisatie

van een groter natuurgebied wordt tegengegaan. Denk hierbij aan het verhogen van waterpeilen, eenduidige inrichting en beheer. Mocht in het allerlaatste geval inzet van het onteigeningsinstrument aan de orde zijn, dan moet daarvoor een grondslag zijn door een bestemmings/inrichtingsplan. In alle gevallen is het aan PS om uiteindelijk te besluiten of een perceel via onteigening kan worden aangekocht.

Wat doet het Rijk?

De Rijksoverheid blijft eindverantwoordelijke voor de realisatie van natuur. In het regeerakkoord is een Nationaal Programma Landelijk Gebied opgenomen, waarin tot 2035 €25 miljard beschikbaar voor de opgaven t.a.v. natuurherstel, klimaat en water. Een landelijke regie-organisatie wordt ingesteld om dit proces te ondersteunen en te sturen indien nodig. Hoe deze organisatie eruit gaat zien, is nog onduidelijk.

Ambtelijk hebben via het IPO de eerste gesprekken plaatsgevonden om de realisatie van het NNN te versnellen. Thema's van gesprek zijn o.a. het inzetten van alle instrumenten, herbegrenzing en het vergroten van de grondmobiliteit bijv. Middels een grondbank.

Probleemstelling

- : 1. Op basis van de huidige capaciteit en werkwijze zullen de ambities van het NNN niet worden gerealiseerd.
2. Op basis van het huidige beleid is sprake van ongelijke behandeling in gelijke gevallen.

Probleemanalyse

- : 1. Op basis van de huidige capaciteit en werkwijze zullen de ambities van het NNN niet worden gerealiseerd, vanwege de volgende redenen:
- De huidige afspraak is dat de realisatie van het Natuurnetwerk in Fryslân op vrijwillige basis plaatsvindt. Conform de bevindingen van het Plan Bureau van de Leefomgeving rapport is het huidig instrumentarium niet toereikend. De Provincie Fryslân zou grondeigenaren op basis van het beschikbare instrumentarium meer financiële compensatie kunnen bieden, maar doet dit niet.
 - Voor de realisatie van het volledige Natuurnetwerk is onvoldoende budget. Eerder is dit al gebleken uit het BMC rapport, op basis waarvan PS keuzes hebben gemaakt voor het vervolg (scenario 5B). Vandaar dat op dit moment een gedeeltelijke aankoopstop is voor de provinciale ambitie van het Natuurnetwerk (prioriteit 3 en 4) gebaseerd op het beschikbaar gestelde budget. Hierdoor worden aankoopkansen op vrijwillige basis gemist.
 - Met de benodigde inzet voor de huidige gebiedsontwikkelingsprojecten is de capaciteit maximaal ingezet voor realisatie van een deel van het Natuurnetwerk. Om het gehele natuurnetwerk te realiseren met mogelijk een breder scala en intensievere instrumenten is een grotere inzet van menskracht nodig.

2. Het huidige beleid is dat volledige schadeloosstelling voor natuurdoeleinden als allerlaatste redmiddel voor de allerlaatste hectares toe wordt gestaan buiten de gebiedsprocessen.

- Concreet betekent dit dat eigenaren buiten gebiedsprocessen in zo'n uiterste geval schadeloosstelling kan worden geboden. Daarbij is het uitgangspunt dat niet alleen de waarde(vermindering) van de gronden wordt vergoed, maar ook eventuele bijkomende schaden als gevolg van de aankoop of de herinrichting van de gronden.
- Voor eigenaren binnen gebiedsprocessen geldt dit niet. Gronden kunnen alleen verworven worden op basis van de marktwaarde. Anders is sprake van ongeoorloofde staatsteun.
- Op basis van het huidige beleid is hierdoor sprake van ongelijke behandeling in gelijke gevallen.

**Doelstelling / beëage
effekten:**

: Realisatie van het Friese deel van het NatuurNetwerk Nederland met oog op voldoende middelen (financiën en capaciteit) en beschikbaar instrumentarium.

Risiko's

: Niet voldoen aan de Europese afspraken: inspanningsverplichting versus resultaatsverplichting
In het Natuurpact zijn afspraken gemaakt over de realisatie van het NNN in 2027. De provincie ziet dit als een inspanningsverplichting (zie advies TRIP in Natuer in Fryslân, haalbaar en betaalbaar, 29 mei 2018). Het huidige beeld is dat LNV dit als een resultaatsverplichting ziet, ook de meerderheid van de provincies volgen de lijn van LNV in deze. Dit is een risico en aandachtspunt. Daarom is het goed om in overleg te gaan met LNV en IPO over het verschuiven van de planningshorizon. In de Strategische Grondnota NNN is een aantal opties uitgewerkt, waarbij optie 3 en 4 meer invulling geven aan de volledige realisatie van het NNN.

Financiële doorrekening: Geen rekening gehouden met schadeloosstelling

Voor wat betreft de financiën is het uitgangspunt dat er voldoende budget beschikbaar moet zijn. Hierbij verwijzen we naar de financiële analyse van het Natuurpact, zoals voorgelegd aan PS in november 2021. Uit deze analyse blijkt o.a. dat er sprake is van een positief saldo bij de huidige programmering voor de realisatie van KRW en Natura 2000 (prioriteit 1 en 2). Delen van prioriteit 3 en 4 kunnen worden gerealiseerd, mits daarvoor voldoende budget is. Een risico is dus dat voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 niet voldoende budget beschikbaar is. Daarnaast is bij het opstellen van de financiële analyse geen rekening gehouden met schadeloosstelling.

De inschatting is dat verwerving op basis van schadeloosstelling circa 30 tot 40% meer is. Voor dat sprake kan zijn van schadeloosstelling, moeten nut, noodzaak en urgentie duidelijk zijn.

Als gekozen wordt voor optie 3, dan is een eerste voorzichtige inschatting dat circa 40% (= 289 ha) van de resterende KRW en Natura 2000 opgave op basis van schadeloosstelling wordt betaald. Bij 35% hogere kotsen leidt dit tot een extra kostenpost van €4,8 mln.

De kosten voor extra capaciteit komen nog bovenop de kosten voor schadeloosstelling. Een inschatting van de capaciteitskosten van optie 3 komt uit op ca. € 20 mln. t/m 2035.

Deze (indicatieve) kosten voor optie 3 passen in de huidige en realistische programmering van het Natuurpact tot en met 2035. Dekking kan dus gezocht worden in het Natuurpact en andere landelijke afspraken en programma's die nu worden opgesteld. Zie ook de bijlage met de financiële toelichting.

Dit zal verder uitgewerkt worden op basis van de keuze door PS in de planning die in najaar 2022 aan PS wordt voorgelegd. De financiering voor schadeloosstelling is niet meegenomen in het Natuurpact. Dit zal in het gesprek met LNV aan de orde komen.

Een definitief besluit over de financiën (incl. inzet van capaciteit) volgt dus in het najaar. Mocht blijken dat het niet mogelijk is om de planningshorizon te verschuiven en/of voldoende budget te krijgen om optie 3 uit te voeren, dan zal bij de herziene planning rekening mee worden gehouden. Duidelijk is dat voor realisatie van prioriteit 1 en 2 er voldoende budget is. In 2019 heeft PS besloten om in ieder geval prioriteit 1 en 2 volledig te realiseren.

Capaciteit niet kunnen invullen

Toename van personele capaciteit voor de realisatie van het NNN is een belangrijke factor in het de voorgestelde opties. Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt is een risico dat het in de komende jaren niet lukt om de benodigde capaciteit in te vullen.

Rijksbesluit over Stikstofpakket

Duidelijkheid ontbreekt over de stikstofaanpak van het Rijk. De ambitie van het nieuwe kabinet op het gebied van stikstof is groot. Verwacht wordt dat het Rijk rond stikstofgevoelige natuurgebieden bereid is om eigenaren volledig schadeloos te stellen, middels het onteigeningsinstrument. Hiermee kan de inzet van instrumentarium voor de realisatie van het NNN ook op een andere manier worden beoordeeld. Mocht dit t.z.t. aan de orde zijn, dan zou op dat moment bekeken moeten worden of hiermee een andere werkwijze wenselijk is.

Probleemoplossing	: Op basis van de stukken een besluit nemen over de voorgelegde werkwijze voor de realisatie van het NNN.
--------------------------	---

**Foarkaroplossing/
Yntegrale ôfwaging**

: Overwegende dat:

1. De Provincie Fryslân in het Natuurpact heeft afgesproken natuur te realiseren die bijdraagt aan internationale natuurdoelen. Het gaat daarbij primair om doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en Natura 2000 (incl. de PAS).
2. De Provincie Fryslân de afspraken met het Rijk in het Natuurpact wil nakomen
3. In het bestuursakkoord "Geluk op 1" de ambitie is uitgesproken om het gehele Friese deel van het NNN te realiseren binnen de beschikbare middelen.
4. De Provincie Fryslân de biodiversiteit in Fryslân verbeteren wil.
5. De Provincie Fryslân op basis van de huidige capaciteit en werkwijze het NNN niet gaat realiseren.
6. De Provincie Fryslân een haalbare planning wil hanteren wat betreft de realisatie van het NNN, hierbij rekening houdend met de beschikbare financiële middelen, inzet van capaciteit en inzet van instrumentarium.
7. Er op basis van het huidige beleid sprake is van ongelijke behandeling in gelijke gevallen.

Uitgaande van bovenstaande overwegingen stellen GS voor:

- 1) Te kiezen voor de uitwerking van optie 3: Horizon 2035 - Maximaal vrijwillig met uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura 2000.
- 2) De mogelijkheid tot onteigening als allerlaatste redmiddel voor de allerlaatste hectares KRW en Natura 2000 binnen en buiten gebiedsontwikkelingsprojecten gelijk te trekken.
- 3) GS opdracht te geven om dit besluit mee te nemen in de herziene planning die volgt in het najaar van 2022.

Útfiering

: Uitvoering vindt plaats via de uitvoering van het Natuurpact binnen de opgave Grien Fryslân.

Monitoaring/evaluaasje

: In het najaar 2022 volgt een herziene planning voor de natuurontwikkelingsopgave.

In aanvulling hierop wordt elk jaar een financiële risicoanalyse uitgevoerd.

Stjoering

: Voor wat betreft financiële sturing, kan PS naar aanleiding van de BERAP besluiten dat bijsturing nodig is.

Bij eventuele inzet van dwingende instrumenten, is altijd een besluit van GS [wettelijke herverkaveling en Wet Voorkeursrecht Gemeenten] dan wel PS nodig [gedoogplicht en onteigeningsinstrument]. (Provinciale) Inrichtingsplannen zijn randvoorwaardelijk.

Ferfolchproseduere

: Te samen met de besluiten over de financiële voortgang, Natuer mei de Mienskip en de Strategische Grondnota NNN kan een herziene planning voor de realisatie van het NNN in PS najaar 2022 worden voorgelegd.

Oare punten

: Ferwurking Moasjes/Tasizzings

Op 27 mei 2021 heeft PS bij de behandeling van de Grondnota de volgende moties aangenomen.

Nummer 2278: fersykje it kolleezje fan Deputearre Steaten om yn in notysje foar PS út te wurkjen op hokker wize en yn hokker gefallen, mooglik gebrûk makke wurde sil fan ûnteigening. En dêryn oan te jaan:

- hoe't it kolleezje hannen en fuotten jaan sil oan it prinsipe dat yn takomstige gebietsprosessen ûnteigening in allerlêste rêdmiddel wêze kin as de gebietskommisje oanjûn hat dat it, nei in soarchfâldich proses, net mooglik blykt te wêzen om op minlike wize mei de grûneigner ta in oerienkomst te kommen;
- in yndikaasje fan de omfang fan "de allerlêste hektares yn in grut oanienslutend gebiet";
- hokker wurkwize en ôfwagingsit kolleezje hantearje wol as in trajekt fan ûnteigening nedich achte wurdt;
- op hokker wizeit kolleezje yn synalgemienheidde noadige soarchfâldichheid yn it each hâldt by it ferkrijen fan grûn foar natuerûntwikkeling.

Nummer 2279: Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten in 2022 aan PS terug te koppelen in hoeverre de voortgang van het behalen van de beleidsdoelen op het gebied van Natuur en Water zich ontwikkelt, daarvan een analyse te maken in samenhang met een analyse van de resultaten van Natoer mei de Mienskip en daarbij te kijken in hoeverre er intensievere beleidsinstrumenten vereist zijn om de beleidsdoelen te halen en aan te geven hoe deze zich te verhouden tot de financiële mogelijkheden.

De moasjes/tasizzings mei nûmers: 2278 en 2279 binne yn de Strategische Grondnota NNN behannele en wurde dêrmei ôfdien.

Ljouwert,
Deputearre Steaten fan Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

R.E. Bouius – Riemersma, MBA MCM, sekretaris

UTSTEL

Underwerp : **Behandeling Strategische Grondnota Natuur Netwerk Nederland (01929641)**

Provinsjale Steaten fan Fryslân

Nei it lêzen fan it útstel fan Deputearre Steaten fan Fryslân fan , nr. 01929641 oangeande de Strategische Grondnota Natuur Netwerk Nederland.

Mei it each op

- De ôfspraken dy't wy mei it Ryk yn it Natuurpact makke hawwe en dy't wy neikomme wolle;
- Dat de ôfspraken yn it Natuurpact oer it realisearjen fan nije natuer geane, dy't oan ynternasjonale natuerdoelen bydraacht

Oerwagende dat :

1. De Provincie Fryslân in het Natuurpact heeft afgesproken natuur te realiseren die bijdraagt aan internationale natuurdoelen. Het gaat daarbij primair om doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en Natura 2000 (incl. de PAS).
2. De Provincie Fryslân de afspraken met het Rijk in het Natuurpact wil nakomen
3. In het bestuursakkoord "Geluk op 1" de ambitie is uitgesproken om het gehele Friese deel van het NNN te realiseren binnen de beschikbare middelen.
4. De Provincie Fryslân de biodiversiteit in Fryslân verbeteren wil.
5. De Provincie Fryslân op basis van de huidige capaciteit en werkwijze het NNN niet gaat realiseren.
6. De Provincie Fryslân een haalbare planning wil hanteren wat betreft de realisatie van het NNN, hierbij rekening houdend met de beschikbare financiële middelen, inzet van capaciteit en inzet van instrumentarium.
7. Er op basis van het huidige beleid sprake is van ongelijke behandeling in gelijke gevallen.

Beslute :

- 1) Te kiezen voor de uitwerking van optie 3: Horizon 2035 - Maximaal vrijwillig met uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura 2000.
- 2) De mogelijkheid tot volledige schadeloosstelling, middels het onteigeningsinstrument als allerlaatste middel voor de allerlaatste hectares KRW en Natura 2000 binnen en buiten gebiedsontwikkelingsprojecten gelijk te trekken.
- 3) GS opdracht te geven om dit besluit mee te nemen in de herziene planning die volgt in het najaar van 2022.

Sa fêststeld troch Provinsjale Steaten fan Fryslân yn harren iepenbiere gearkomste fan,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

A.G. Rosier, griffier